



Sygn. akt II UK 154/09

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 20 stycznia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Roman Kuczyński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Katarzyna Gonera

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z wniosku J. B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o rentę w związku z chorobą zawodową,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 20 stycznia 2010 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 26 listopada 2008 r.,

1. oddala skargę kasacyjną,

**2. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego na rzecz
adw. A. M. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia), powiększoną o kwotę
podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej
pomocy prawnej wykonywanej z urzędu w postępowaniu
kasacyjnym.**

Uzasadnienie

J. B., urodzony 21 listopada 1962 był uprawniony do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową w okresie od 1 października 2005 r. do 31 stycznia 2007 r. Ubezpieczony w dniu 30 stycznia 2007 r. złożył kolejny wniosek o ustalenie mu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową. W orzeczeniu z dnia 22 lutego 2007 r. lekarz orzecznik ZUS rozpoznał u ubezpieczonego stan po operacji w 2004 r. zespołu cieśni nadgarstków i orzekł że dotychczasowe leczenie i rehabilitacja przyniosły poprawę i przywróciły ubezpieczonemu zdolność do pracy. W wyniku wniesienia przez ubezpieczonego sprzeciwu od powyższego orzeczenia Komisja Lekarska ZUS wydała orzeczenie, w którym rozpoznała u ubezpieczonego stan po leczeniu operacyjnym zespołu cieśni nadgarstków obustronnym w 2004 r., zawroty głowy w wywiadzie, zespół bólowy kręgosłupa szyjnego w wywiadzie i orzekła, że ubezpieczony jest zdolny do pracy.

Decyzją z dnia 13 kwietnia 2007 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił ustalenia wnioskodawcy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową, powołując się na orzeczenie komisji lekarskiej ZUS z dnia 27 marca 2007 r., w którym uznała ubezpieczonego za zdolnego do pracy.

Wyrokiem z dnia 16 stycznia 2008 r. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł wnioskodawca zaskarżając powyższy wyrok w całości i zarzucając mu, że ocena jego zdolności do pracy nie uwzględnia charakteru wyuczonego zawodu monterera oraz wykonywanego zawodu telemonterera-mistrza przy montażu, konserwacji, utrzymaniu i remontach urządzeń telekomunikacyjnych i linii kablowych. W uzasadnieniu apelacji skarżący wskazał, że wymienione zawody wiążą się z wykonywaniem ciężkiej pracy, obciążającej kończyny oraz kręgosłup w różnych warunkach pogodowych.

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 26 listopada 2008 r. oddalił apelację ubezpieczonego. Zdaniem Sądu Apelacyjnego dokonana przez biegłych ocena wpływu rozpoznanych u wnioskodawcy schorzeń na jego zdolność do pracy uwzględniała zarówno wymienione w art. 13 ust. 1 pkt 1

ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych czynniki medyczne w postaci: stopnia naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności organizmu w drodze leczenia i rehabilitacji, jak i wymienione w pkt 2 czynniki zawodowe w postaci: możliwości wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne. Wskazać należało, że dla przyjęcia istnienia niezdolności do pracy w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy nie wystarcza jedynie stwierdzenie choroby związane z tym poczucie dyskomfortu, lecz konieczne jest ponadto wykazanie, że schorzenie to narusza sprawność organizmu w takim stopniu, że powoduje niezdolność do pracy. Dla uznania wnioskodawcy za niezdolnego do pracy konieczne było, aby naruszenie sprawności organizmu powodowało, co najmniej utratę w znacznym stopniu jego zdolności do pracy zgodnej z poziomem posiadanych przez niego kwalifikacji. Aby ocenić zdolność wnioskodawcy do wykonywania pracy konieczne było uwzględnienie możliwości świadczenia przez niego pracy zarówno w wyuczonym zawodzie elektryka, jak i w ostatnio wykonywanym zawodzie elektromontera. Zdaniem Sądu drugiej instancji przeprowadzone przed Sądem Okręgowym dowody nie dają podstawy do przyjęcia, że rozpoznane u wnioskodawcy schorzenia w znacznym stopniu ograniczają jego zdolność do wykonywania pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji, w tym ostatnio wykonywanej pracy montera telekomunikacyjnego, a tym bardziej, że pozbawiają go zdolności do wykonywania jakiegokolwiek pracy. W pisemnych opiniach: neurologa, psychiatry, ortopedy i specjalisty medycyny pracy z dnia 20 sierpnia 2007 r. i z dnia 12 listopada 2007 r., pisemnej opinii biegłych: neurologa oraz lekarza medycyny pracy z dnia 4 stycznia 2008 r. oraz ustnych wyjaśnieniach tych biegłych złożonych na rozprawie w dniu 16 stycznia 2008 r. wymienieni biegli sądowi lekarze wskazali, że wnioskodawca jest zdolny do pracy. Szczególnie istotne dla ustalenia wpływu rozpoznanych u wnioskodawcy schorzeń na zdolność do wykonywania pracy zgodnej z poziomem posiadanych przez niego kwalifikacji ze względu na charakter schorzenia uznanego za chorobę zawodową były: ustne wyjaśnienia do pisemnych opinii biegłych lekarzy

sądowych: neurologa i lekarza medycyny pracy oraz pisemna opinia biegłego ortopedy z dnia 20 sierpnia 2007 r. W ustnych wyjaśnieniach złożonych na rozprawie w dniu 16 stycznia 2008 r. biegły neurolog stwierdził, że wnioskodawca może świadczyć pracę na ostatnio zajmowanym stanowisku monter a sieci telekomunikacyjnych. Zdaniem tego biegłego przeciwwskazane jest jedynie wykonywanie prac wymagających precyzji. Śladowe zaburzenia czucia z zakresu nerwów pośrodkowych obu kończyn górnych nie czynią bowiem wnioskodawcy niezdolnym do pracy. Biegły specjalista z zakresu medycyny pracy w ustnych wyjaśnieniach złożonych na rozprawie w dniu 16 stycznia 2008 r. wskazał, że u ubezpieczonego zachowany został uchwyt siłowy i precyzyjny. Biegły ten stwierdził, że wnioskodawca w toku pracy monter a nie musi wykonywać cały czas tych samych czynności w ciągu 8 godzin, ponieważ w jej trakcie wykonuje on różne ruchy i czynności. Tym samym w ocenie biegłego specjalisty z zakresu medycyny pracy przy wykonywaniu pracy monter a nie występuje ciągle narażenie na obciążenie nadgarstka, a zatem wnioskodawca może wykonywać zarówno pracę elektromonter a, jak i inne prace, które dotychczas wykonywał. Stanowisko wyżej wymienionych biegłych koresponduje z końcowymi wnioskami biegłego ortopedy, zawartymi w pisemnej opinii z dnia 20 sierpnia 2007 r., w której biegły ten wskazał, że stwierdzone schorzenia ortopedyczne nie ograniczają sprawności wnioskodawcy w stopniu, który czyniłby go niezdolnym do pracy zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami. Zdaniem Sądu Apelacyjnego zawarta w wymienionych wyżej opiniach biegłych sądowych ocena wpływu rozpoznanych u wnioskodawcy schorzeń, a w szczególności choroby zawodowej zespołu cieśni nadgarstków na jego zdolność do pracy jest zgodna z zasadami logiki i doświadczenia życiowego. Tym samym zgodne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego było przyjęcie, że stwierdzone u skarżącego schorzenia, a w szczególności schorzenie w postaci choroby zawodowej zespołu cieśni nadgarstków nie pozbawia go zdolności do wykonywania pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji, w tym pracy na stanowisku monter a telekomunikacyjnego. W ocenie Sądu Apelacyjnego z okoliczności sprawy nie wynika potrzeba dopuszczenia wnioskowanego dowodu z treści opinii kolejnego biegłych sądowych specjalisty z zakresu medycyny pracy na okoliczność stanu zdrowia wnioskodawcy oraz wpływu rozpoznanych u niego

schorzeń na jego zdolność do pracy, ponieważ biegły ten ustosunkował się w swoich opiniach zarówno do załączonej do akt sprawy dokumentacji medycznej, jak i do zarzutów zgłoszonych przez ubezpieczonego w toku postępowania przed Sądem Okręgowym do sporządzonych przez tego biegłego opinii sądowo-lekarskich z dnia 20 sierpnia 2007 r. i z dnia 12 listopada 2007 r. Odnosząc się do załączonego do akt sprawy odpisu orzeczenia Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności z dnia 17 grudnia 2007 r. zaliczającego ubezpieczonego do lekkiego stopnia niepełnosprawności na okres od 1 stycznia 2005 r. do 31 grudnia 2009 r. Sąd Apelacyjny zauważył, że nie można utożsamiać pojęcia niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776 ze zm.) z pojęciem niezdolności do pracy w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.). Podkreślenia wymagało również, że zakres pojęcia niepełnosprawności w świetle obowiązującego stanu prawnego, w szczególności ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych jest szerszy, aniżeli pojęcia niezdolności do pracy. Odnosząc się do powołanego przez ubezpieczonego dokumentu w postaci książeczki RUM - wpisy: z dnia 29 sierpnia 2007 r. z dnia 4 listopada 2007 r. z dnia 12 maja 2008 r. oraz z dnia 11 czerwca 2008 r. wskazało należało, że biegli sądowi oceniali wpływ stanu zdrowia ubezpieczonego na jego zdolność do pracy na dzień 1 lutego 2007 r. oraz dzień badania tj. 20 sierpnia 2007 r. (k. 10 - 12 akt sprawy). Powyższy dokument nie jest wobec tego miarodajny dla ustalenia stanu zdrowia wnioskodawcy na dzień wydania przez organ rentowy zaskarżonej decyzji tj. 13 kwietnia 2007 r. (k. 113 akt ZUS), czy dzień przeprowadzonego przez biegłych badania. Powołany dokument nie może zatem podważyć wyroku Sądu Okręgowego i zaskarżonej decyzji.

Na powyższe orzeczenie ubezpieczony wniósł skargę kasacyjną powołując się w niej na: - naruszenie przepisów postępowania art. 382, art. 278 § 1 w związku z art. 391 k.p.c., które miało istotny wpływ na wynik sprawy, polegające na uznaniu jego wniosku o powołanie kolejnego biegłego sądowego z zakresu medycyny za niezasadny, pomimo, iż pisemne opinie biegłych i pisemne opinie uzupełniające nie

odnoszą się w ogóle do istotnego dowodu jakim było w sprawie orzeczenie Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności z dnia 17 grudnia 2007 r. o niepełnosprawności i faktu naruszenia sprawności organizmu wnioskodawcy na okres do dnia 31 grudnia 2009 r.; ponadto wnioskodawca w apelacji z dnia 24 stycznia 2008 r. wskazał na swoje wątpliwości co do bezstronności biegłego sądowego - lekarza Z. K., która we wcześniejszym okresie badała jego stan zdrowia jako lekarz zakładowy, a w postępowaniu sądowym orzekła o jego przydatności zawodowej; - naruszenie przepisu postępowania tj. art. 227 k.p.c. w związku z art. 233 k.p.c., które miało istotny wpływ na wynik sprawy, polegające na uznaniu za nieistotny i niemający wpływu na wynik sprawy dowód z orzeczenia Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności z dnia 17 grudnia 2007 r., które winno być wzięte pod uwagę przy ocenie niezdolności do pracy wnioskodawcy i uwzględnione przez biegłych sądowych w ich kompleksowych opiniach pisemnych, gdyż zgodnie z art. 4 pkt 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy; - naruszenie przepisów prawa materialnego, art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 6 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych i art. 60 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez ich błędną wykładnię polegającą na uznaniu, iż wnioskodawca nie spełnia warunków do uzyskania renty z tytułu niezdolności do pracy (art. 57 ust. 1), w związku z czym wykluczono możliwość przyznania mu renty z tytułu niezdolności do pracy wskutek choroby zawodowej jaką jest zespół cieśni nadgarstków obu rąk, na który cierpi wnioskodawca, a także wykluczono możliwość ustalenia mu prawa do renty szkoleniowej.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Skarga kasacyjna została oparta na obydwu podstawach wymienionych w art. 398³ § 1 k.p.c., tak więc przede wszystkim należy odnieść się do zarzutów naruszenia przepisów postępowania i zbadać, czy mogło mieć ono istotny wpływ na

wynik sprawy. W ocenianej sprawie zarzuty skargi, w tej części, dotyczyły właściwie ustalenia faktów, przez zakwestionowanie jako niezasadny wniosku o powołanie kolejnego biegłego sądowego z zakresu medycyny, a nadto oceny dowodów przez nierozważenie wszystkich dowodów. Zarzuty te nie mogą być uznane za zasadne. W sprawie zostało ustalone (na podstawie przeprowadzonych dowodów), że wnioskodawca jest zdolny do pracy. Fakt, że zgodnie z art. 286 k.p.c. sąd może zażądać dodatkowej opinii od tych samych lub innych biegłych, nie oznacza, że w każdym przypadku jest to konieczne, potrzeba taka może wynikać z okoliczności sprawy i podlega ocenie sądu orzekającego. W rozpoznawanej sprawie nie było to konieczne, opinie biegłych złożone w sprawie były bowiem, tak w diagnozie jak i w konkluzjach, jednoznaczne. Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Taka ocena, dokonywana jest na podstawie przekonań sądu, jego wiedzy i posiadanego doświadczenia życiowego, a nadto winna uwzględniać wymagania prawa procesowego oraz reguły logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i - ważąc ich moc oraz wiarygodność - odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 1999 r., II UKN 685/98, OSNAPiUS 2000 nr 17, poz. 655). Tak procedował Sąd w niniejszej sprawie, stąd odmienny pogląd wyrażony w skardze kasacyjnej nie jest zasadny. Pozostałe zarzuty naruszenia przepisów procedury cywilnej w istocie odnosiły się do kwestii ustalenia faktów lub oceny dowodów, a zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Ustalenia natury faktycznej w postępowaniu kasacyjnym mogą bowiem być skutecznie kwestionowane jedynie w sposób pośredni, a mianowicie, przez wskazanie konkretnego przepisu czy przepisów prawa procesowego i wykazanie w niej, że jego (ich) naruszenie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Tego rodzaju zarzutu (dotyczącego naruszenia przepisów postępowania) skarga kasacyjna nie formułuje, poza art. 233 k.p.c. i art. 382 k.p.c. dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 września 2005 r. III CSK 13/05, OSNC 2006/4/76).

Nie można także podzielić zarzutu naruszenia prawa materialnego. Zdaniem wnioskodawcy, w konsekwencji uchybień procesowych, Sąd dokonał błędnej wykładni przepisów prawa materialnego, na których winien opierać się wyrok w sprawie, tj. art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 6 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych i art. 60 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Uchybienia te wnioskodawca uzasadniał brakiem uwzględnienia przez biegłych przy wydawaniu opinii istotnej dokumentacji medycznej (w tym *orzeczenia* Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności z dnia 17 grudnia 2007 r. o niepełnosprawności wnioskodawcy). W jego ocenie wskazane braki winny być uzupełnione przez Sąd poprzez powołanie kolejnych biegłych sądowych celem wydania opinii pisemnej uzupełniającej lub ustnej, zwłaszcza, że jedyną wzmianką i nawiązaniem do *orzeczenia* Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności z dnia 17 grudnia 2007 r. były zeznania biegłego, który odniósł się do niej w sposób niepewny, lakoniczny i sprzeczny z faktami dotyczącymi zawodu wykonywanego przez wnioskodawcę.

Mając powyższe na uwadze, wskazać należy, że ustalenia niezdolności do pracy dla potrzeb orzekania o prawie do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową, dokonuje się na zasadach i w trybie określonych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS, stosując odpowiednio między innymi art. 12 - 14 tej ustawy (art. 17 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, - j.t. Dz.U. z 2009 r. Nr 167, poz. 1322.). Przepis art. 12 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, definiując niezdolność do pracy, stanowi, że niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu, i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Przepisy ust. 2 i 3 wskazują, że całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy, a częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. Natomiast zgodnie z art. 13 tej ustawy przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu

niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji, oraz możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

Orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności służy do innego celu niż nabycie na jego podstawie świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Wydawane jest ono na podstawie ustawy, która nie ma zastosowania przy ustaleniu świadczeń z ubezpieczenia społecznego, a zatem nie może stanowić podstawy, w oparciu o którą uzasadnione jest przyjęcie, iż wnioskodawca jest niezdolny do wykonywania pracy zgodnej z posiadanymi przez niego kwalifikacjami zawodowymi. Tym samym okoliczność, że wobec ubezpieczonego Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w dniu 17 grudnia 2007 r. wydał orzeczenia o lekkim stopniu niepełnosprawności - mogłoby odnieść wyłącznie ten skutek, iż dopuszczalne byłoby, z powołaniem się na treść art. 5 pkt 3 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych stwierdzenie, że orzeczenie lekarza orzecznika ZUS o częściowej niezdolności do pracy będzie traktowane na równi z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności. Jednakże z powyższego uprawnienia wskazanego w art. 5 pkt 3 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych nie można wyciągnąć wniosku przeciwnego. Konstatacja taka wymagałaby bowiem w systemie prawa stanowionego przynajmniej takiej regulacji, z której na podstawie znanych w teorii prawa reguł dekodowania tekstu prawnego można byłoby wyinterpretować normę postępowania wyrażającą taką dyrektywę. Tymczasem z przepisu art. 5 pkt 3 cytowanej ustawy możliwość taka nie wynika, a rozumowanie oparte na uznaniu orzeczenia o lekkim stopniu niepełnosprawności na równi z orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS o częściowej niezdolności prawnej nie posiada żadnego prawnego uzasadnienia. Mając powyższe na uwadze oraz okoliczność, że skarżący nie podważył ustaleń faktycznych poczynionych przez

Sądy obu instancji zarzuty naruszenia prawa materialnego wskazane w skardze kasacyjnej nie znajdują uzasadnienia.

Okoliczności te zostały prawidłowo ocenione w toku postępowania, stąd też uznając skargę kasacyjną za niezasadną orzeczono jak w sentencji po myśli art. 398¹⁴ k.p.c.